

Vstupní evaluační zpráva

projektu

„Odpovědný přístup k veřejným nákupům - Strategické zadávání veřejných zakázek“

Reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727

Obsah

1. Úvod	3
2. Základní informace o projektu	3
3. Analýza výchozího stavu cílové skupiny	5
3.1 Podmínky a prostředí pro realizaci SOVZ v ČR	5
3.2 Hlavní bariéry při uplatňování konceptu OVZ	11
3.3. Edukace a diseminace a přenos poznatků do praxe	12
4. Nastavení evaluačního designu	16
5. Závěr	17

1. Úvod

Předmětem této Vstupní evaluační zprávy je zejména prezentace analýzy výchozího stavu cílové skupiny (dále též jen „AVS“) a dále nastavení evaluačního designu projektu „Odpovědný přístup k veřejným nákupům - Strategické zadávání veřejných zakázek“. Reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727.

Hlavním předmětem AVS bylo zjištění míry užívání principů sociálně odpovědného veřejného zadávání (dále jen „SOVZ“) v praxi zadávání veřejných zakázek v České republice po intervenci, ke které došlo realizací projektu „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“, reg. č. CZ.03.3.60/0.0/0.0/15_018/0000732. Tato analýza byla zpracována v souladu s Metodikou zpracování Analýzy výchozího stavu účastníků na základě sběru dat získaných v období po ukončení intervence na cílové skupiny. Primárním zdrojem dat pro její zpracování bylo dotazníkové šetření, které bylo distribuováno a vyplňováno anonymně elektronicky prostřednictvím online rozhraní. Sběr dat probíhal v červnu 2020 prostřednictvím aplikace Lime Survey.

2. Základní informace o projektu

Hlavním očekávaným přínosem projektu je zvýšení efektivity veřejného nakupování prostřednictvím implementace strategického zadávání veřejných zakázek do interních procesů řízení veřejných nákupů veřejných zadavatelů. Předmětem projektu je soubor metodických, odborně/vzdělávacích a evaluačních aktivit, vedoucích k implementaci strategického přístupu k veřejným nákupům u klíčových veřejných zadavatelů v ČR, a to v souladu s cíli projektu a strategickými cíli ČR. Projekt je řešen Ministerstvem práce a sociálních věcí od 1. 2. 2020 do 30. 6. 2023 v rámci výzvy 25 Projekty organizačních složek státu zaměřené na podporu efektivní veřejné správy spadající do Operačního programu *Zaměstnanost*, prioritní osy *Efektivní veřejná správa* a investiční priority *Investice do institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb na celostátní, regionální a místní úrovni za účelem reformu, zlepšování právní úpravy a řádné správy*.

Hlavními cílovými skupinami, na které je projekt soustředěn, jsou:

- Obce a kraje a jejich zaměstnanci
- Organizační složky státu včetně justice a jejich zaměstnanci
- Státní příspěvkové organizace a jejich zaměstnanci
- Veřejnost

Aktivity projektu:

Klíčová aktivita 1 - Centrum metodické excelence

- rozvoj informačního a vzdělávacího systému, integrujícího informace z oblasti strategického/odpovědného veřejného zadávání,
- transfer zkušeností ze zahraničí,
- sdílení informací mezi zadavateli a ostatními subjekty,

- rozvoj odborné úrovně personálních kapacit v oblasti strategického/odpovědného zadávání,
- současně bude tvořena personální odborná základna tzv. specialistů strategického nakupování,
- tvorba metodik k předmětům plnění, zaměřených na jednotlivé komodity veřejných zakázek, které poskytnou souborné a praktické informace, včetně příležitostí v daných typech zakázek a praktických postupů,
- tvorba publikace pro monitoring a měření dopadů strategického veřejného nakupování,
- zpřístupnění informačního portálu ke strategickému zadávání,
- tvorba a šíření příkladů dobré praxe veřejných zakázek.

Klíčová aktivita 2 - Program přímé manažerské podpory strategického zadávání

- spolupráce s vybranými zadavateli, u kterých bude probíhat implementace OVZ v průběhu celého projektu - průběžná odborná podpora ze strany týmu, který bude provázet zadavatele procesem nastavení principů strategického zadávání,
- založení Platformy Odpovědného veřejného zadávání, která sdružuje jak zadavatele, s nimiž v rámci KA 2 úzce spolupracuje, tak i případně další zadavatele, kteří OVZ ve svých organizacích rozvíjejí, protože se jeví jako vysoce efektivní i vzájemné setkávání dotčených zadavatelů, kteří mají možnost se i navzájem inspirovat, diskutovat a pomáhat s rozvojem OVZ v ČR,
- zpracování případových studií jednotlivých organizací.

Klíčová aktivita 3 - Odborné centrum šíření informací

- vytvoření a realizace konceptu komplexního vzdělávání ke strategickému zadávání na základě analýzy vzdělávacích potřeb účastníků Institutu odpovědného veřejného zadávání,
- dílčím cílem této aktivity je vytvořit vzdělávací program tak, aby byl i po skončení realizace projektu využitelný a veřejně dostupný pro celou škálu veřejných zadavatelů,
- poskytování vzdělávání klíčovým osobám pro zadávání veřejných zakázek – zejména zaměstnancům zadavatelů,
- 4 mezinárodní konference.

Klíčová aktivita 4 - Evaluace

- realizace interních evaluačních aktivit za účelem nasměrování podpory cílovým skupinám co nejefektivněji,
- dotazníková šetření v rámci vzdělávacích a jiných akcí projektu,
- výstupy - evaluační studie, složená ze zprávy vstupní, která bude obsahovat zejména nastavení evaluačního designu, průběžné a závěrečné.

Klíčová aktivita 5 - Komunikace

- využití dalších nástrojů a kanálů pro zvýšení osvěty a diseminace tématu strategického veřejného nakupování – pravidelná komunikace s médii, na sociálních sítích, aktualizace informací na webu, vyhledávání příležitostí (mj. akcí) zaměřených na jiná témata, ale na kterých by bylo vhodné o příležitostech odpovědného zadávání referovat, komunikace s dalšími aktéry v oblasti veřejného zadávání atd.,
- Odborné články k tématu strategického veřejného zadávání v odborných periodických (např. Veřejné zakázky v praxi, Veřejné zakázky, Moderní obec apod.); Newsletter (měsíčník).

3. Analýza výchozího stavu cílové skupiny

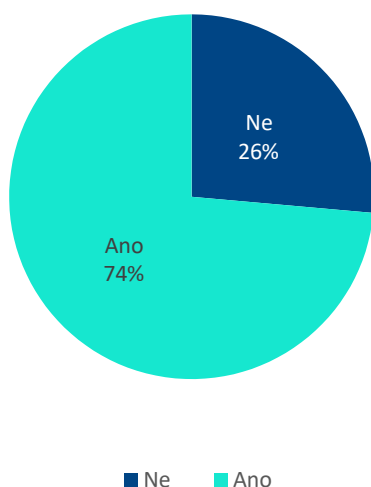
V této podkapitole přinášíme analýzu hlavních zjištění z dotazníkových šetření realizovaných v průběhu řešení projektu „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“ Reg. č. CZ.03.3.60/0.0/0.0/15_018/0000732, na jehož výsledky tento projekt navazuje. Vycházíme zejména z dotazníkového šetření online, které bylo realizováno prostřednictvím aplikace Lime Survey v červnu 2020. Osloveni k jeho vyplnění byli zástupci z řad veřejných zadavatelů, ale i soukromého a neziskového sektoru, jejichž kontakty byly získány v průběhu realizace projektu. Celkem bylo osloveno přes 800 kontaktů, přičemž dotazník vyplnilo 119 z nich (návratnost 15 %). Převážná část respondentů pocházela z řad účastníků vzdělávacích akcí projektu. Dále se jednalo nejen o dlouhodobé partnery projektu, ale také zástupce zadavatelů, kterým byla poskytnuta jednorázová či krátkodobá metodická podpora v oblasti odpovědného veřejného zadávání. Tito respondenti také pravidelně dostávají Newsletter, který je rozeslán jednou za měsíc. Cílem dotazníkového šetření bylo jednak oslovit větší množství respondentů (mimo stálé a pravidelné návštěvníky edukačních a diseminačních akcí) a získat tak rozmanitější a detailnější názor na problematiku. Zároveň bylo jeho stěžejním cílem postihnout efekty a dopady projektu ve všech výše zmiňovaných oblastech (tj. zkušenosti veřejných zadavatelů se SOVZ, přínos vzdělávacích akcí a jejich vliv na implementaci poznatků do praxe, motivace veřejných zadavatelů k uplatňování principů SOVZ v praxi a pocíťované bariéry a zhodnocení užitečnosti projektu a jeho výstupů). Dalšími doplňujícími evaluačními aktivitami byla dotazníková šetření realizovaná během konferencí a edukačních aktivit projektu. S ohledem na skutečnost, že tento projekt časově i obsahově navazuje na zmíněný projekt, budou tato zjištění primárním zdrojem pro analýzu výchozího stavu cílové skupiny.

3.1 Podmínky a prostředí pro realizaci SOVZ v ČR

Jedním ze stěžejních východisek pro řešení projektu jsou aktuální podmínky pro realizaci SOVZ v České republice. Zajímalo nás, jak a jestli se v průběhu realizace projektu změnilo povědomí a porozumění tématu odpovědného veřejného zadávání mezi zadavateli (míra potenciálu projektu ovlivnit tento stav). Obecně jsme sledovali zájem mezi zadavateli o využívání principů OVZ v praxi, včetně oblastí, v nichž dochází k uplatňování nejčastěji. Důležité pro nás rovněž bylo vyhodnocení realizovaných aktivit projektů s ohledem na to, které z nich se osvědčily nejlépe a napomáhaly ke změně vnějšího prostředí pro realizaci OVZ.

Na základě výsledků dotazníkových šetření realizovaných v rámci projektu “Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání” lze konstatovat, že projekt měl přímý vliv na rozvoj tématu OVZ obecně v ČR.

Graf 3.1: Vliv projektu na rozvoj tématu OVZ v ČR

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 106)

Téměř tři čtvrtiny respondentů se domnívají, že projekt “Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání” realizovaný MPSV měl přímý vliv na rozvoj tématu OVZ obecně v ČR.

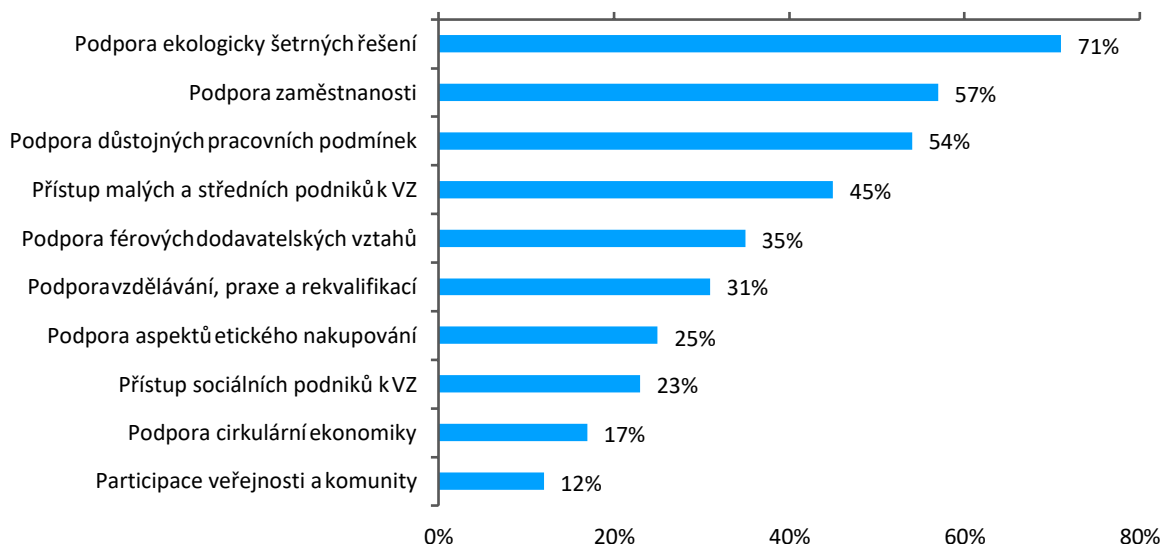
Metodická podpora ve formě odborných publikací, textových podkladů a dokumentů, analytický - výzkumných podkladů, vzorových formulací a příkladů z praxe, ale také řešerší zahraničních zkušeností a analýz, které v průběhu řešení projektu vznikly, má nesporně přímý vliv na porozumění konceptu OVZ, ale také na motivaci a zvyšující se zájem o využívání principů OVZ v praxi. Výrazný posun z hlediska povědomí a porozumění OVZ spočívá v tom, že zadavatelé OVZ vnímají v komplexnosti jednotlivých témat/příležitostí, tedy nejen v úzkém slova smyslu např. při uplatnění ekologicky šetrných řešení či podpory zaměstnanosti. Tento vývoj přirozeně ovlivňuje oblasti, v jakých zadavatelé OVZ uplatňují, a to nejen z hlediska společenských témat, ale i z hlediska předmětů plnění veřejných zakázek.

Tab. 3.1: Co se respondentům vybaví, když se řekne OVZ

	Počet respondentů
ekologie / životní prostředí / udržitelnost	49
společenská odpovědnost	25
užitečnost / přidaná hodnota	14
nezaměstnanost / pracovní příležitosti / zaměstnanost znevýhodněných	14
transparentnost	8
sociální podnik	4
fair trade	4
podpora podnikatelů	3
důstojné pracovní podmínky	3
rozvoj regionů / podpora místní komunity	2
důraz na kvalitu	2
<i>ostatní</i>	35

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 119)

V povědomí respondentů (a to téměř u poloviny z nich) je nejvíce ukotveno odpovědné veřejné zadávání s ekologií, životním prostředím či udržitelností. Druhým nejčastěji zmiňovaným slovním spojením byla společenská odpovědnost. Dále se v odpovědích zadavatelů čteněji objevovala užitečnost či přidaná hodnota a také téma nezaměstnanosti, pracovních příležitostí či zaměstnanosti znevýhodněných.

Graf 3.2: V jakých oblastech uplatňovali SOVZ (více možností odpovědí)

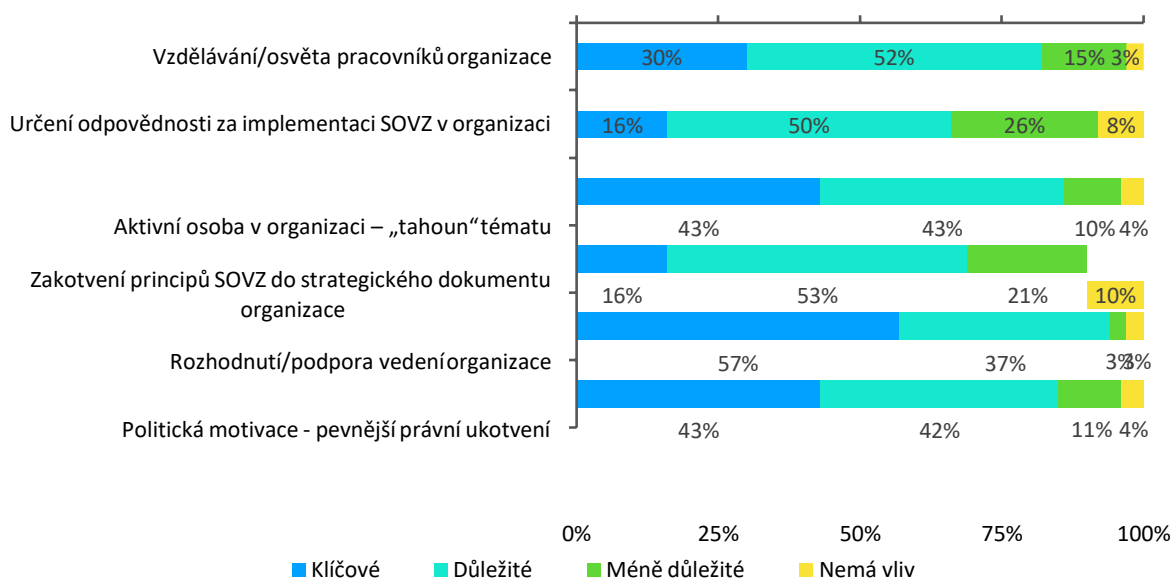
Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 65)

V Grafu 3.2 můžeme vidět, v jakých oblastech respondenti koncept SOVZ uplatňovali nejčastěji. Téměř tři čtvrtiny respondentů měly zkušenosti se zakázkami, ve kterých byla podporována ekologicky šetrná řešení a využívání zelených technologií. Druhou nejčastější oblastí byla podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce (57 %). Zadavatelé však také kladou důraz na

téma podpory přístupu malých a středních podniků k veřejným zakázkám, téma férových dodavatelských vztahů, ale také důstojných pracovních podmínek. Jedním z „nových“ témat, o který zadavatelé projevují zájem, je cirkulární ekonomika s využitím ve veřejných zakázkách, čímž se současně potvrzuje zájem o zelená, udržitelná řešení.

Široká komunikace tématu je samozřejmě neméně důležitou součástí rozvoje tématu. U zadavatelů jsme tedy zjišťovali, co je nejdůležitější pro implementaci OVZ v organizaci a které z aktivit projektu byly pro ně nejužitečnější.

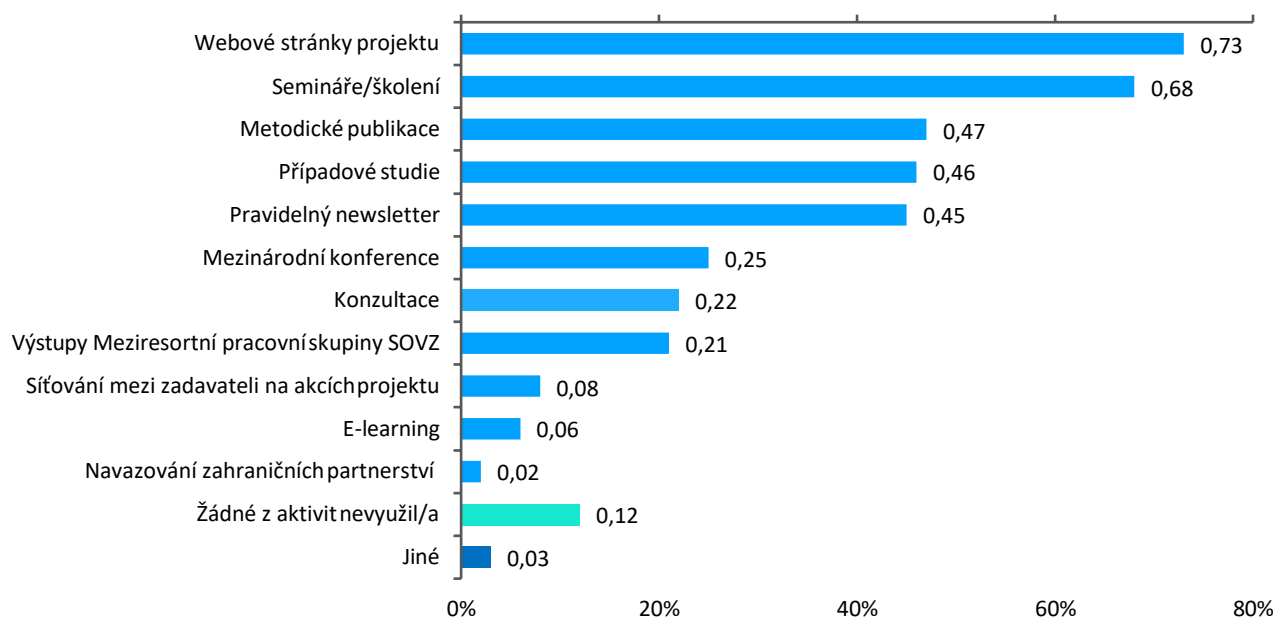
Graf 3.3: Co je nejdůležitější pro implementaci OVZ v organizaci

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 114)

Všechny nabízené možnosti vnímali respondenti jako důležité či dokonce klíčové pro implementaci OVZ v jejich organizaci. Nejvíce se pak ukázalo, že je důležitá zejména podpora ze strany vedení organizace – pro 57 % respondentů je tato podpora klíčová. Respondenti dále zdůrazňovali, že je pro implementaci důležitá aktivní osoba v organizaci, která si vezme téma za své a bude jej prosazovat. V neposlední řadě je podstatná politická motivace, včetně pevnějšího právního ukotvení. Vedle uvedených možností ještě 22 respondentů uvedlo jiné faktory, které jsou důležité pro implementaci OVZ v jejich organizaci – čtyři respondenti zmínili dobré příklady z praxe jiných organizací, další tři zdůrazňovali podporu ze strany státu, stejný počet pak motivaci stěžejních osob.

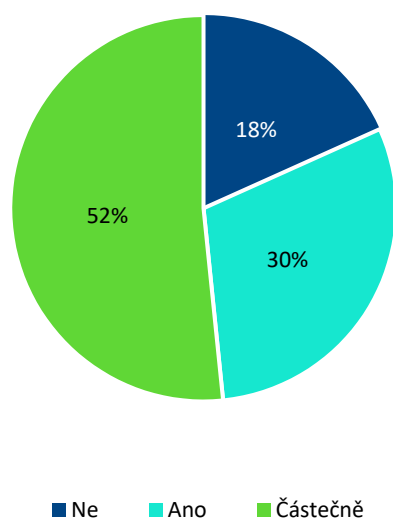
Graf 3.4: Které z aktivit projektu využili (více možností odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 106)

Jednotlivé aktivity projektu byly nastaveny jako komplexní soubor aktivit, kterými byly postupně naplňovány cíle projektu a ač přímo nebo nepřímo, lze tvrdit, že všechny aktivity byly neoddělitelnou součástí inovativního řešení a ve vzájemném spolupůsobení se osvědčily. Jak je patrné z Grafu 3.4 nejvíce (73 %) respondenti využívali webové stránky projektu a informace, které zde bylo možné nalézt. Přes dvě třetiny respondentů (68 %) se zúčastnili různých seminářů či školení. Necelá polovina dále využívala metodické publikace (47 %), případové studie (46 %) či možnosti pravidelného newsletteru (45 %). Nejméně využívanými aktivitami bylo navazování zahraničních partnerství (2 %) či e-learning. Žádné z aktivit projektu nevyužilo 12 % respondentů.

Graf 3.5: Využívání výstupů projektu coby impuls k implementaci OVZ

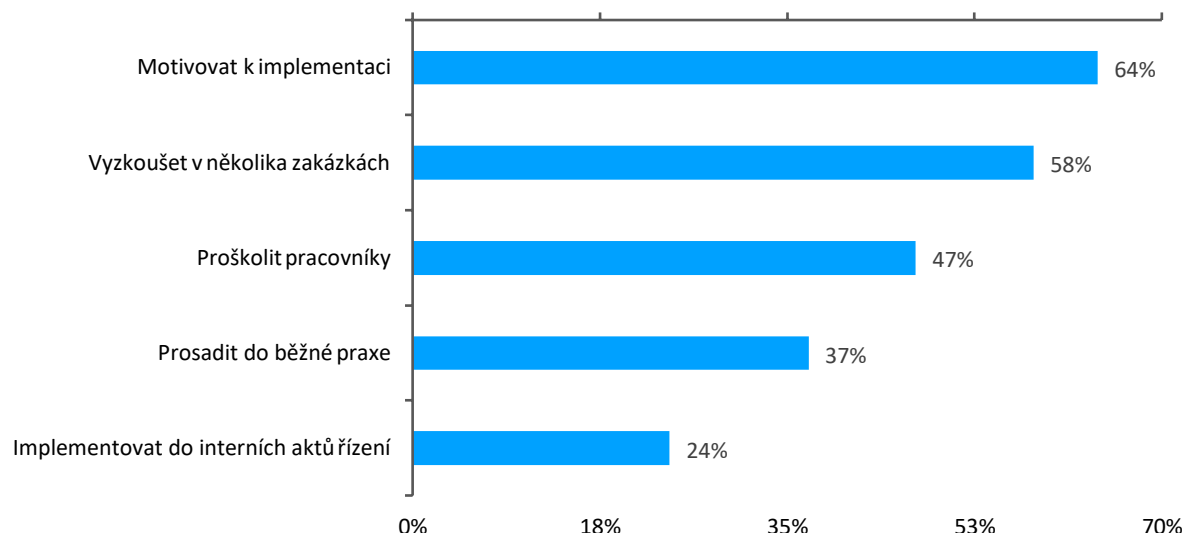

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 93 – ti, co aktivity/výstupy projektu využívali)

Pozitivním zjištěním je, že většina respondentů aktivity a výstupy projektu hodnotila jako užitečné a

nápomocné k implementaci principů OVZ v jejich organizaci či prosazení či rozšíření uplatnění principů OVZ ve veřejných zakázkách v praxi. Více jak polovina (52 %) uvedla, že pro ně byly aktivity projektu impulsem částečně, pro 30 % pak zcela.

Graf 3.6: Jak konkrétně pomohly aktivity projektu implementovat koncept OVZ do praxe zadávání veřejných zakázek v organizaci (více možností)

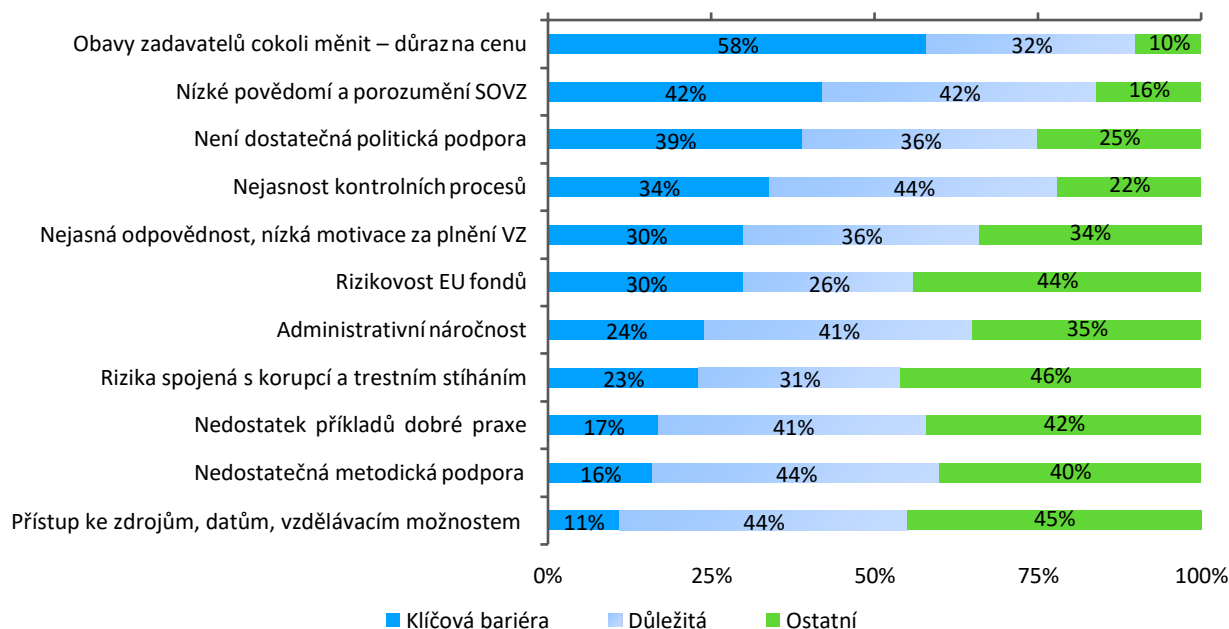
Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 76 – ti, co uvedli, že jim aktivity projektu byly impulsem k implementaci SOVZ)

Nejčastěji respondenti (64 %) uváděli, že je aktivity projektu motivovali k implementaci. O něco méně (58 %) si pak díky projektu vyzkoušelo uplatnění konceptu OVZ v několika zakázkách. Necelá polovina (47 %) uvedla, že jim aktivity projektu pomohly proškolit pracovníky.

3.2 Hlavní bariéry při uplatňování konceptu OVZ

Od začátku realizace prvního projektu sledujeme bariéry uplatňování OVZ v praxi mezi zadavateli. Na jednotlivé bariéry jsme naráželi nejen při aktivitách evaluace, ale prakticky při realizaci všech dílčích aktivit.

Graf 3.7: Pociťované bariéry

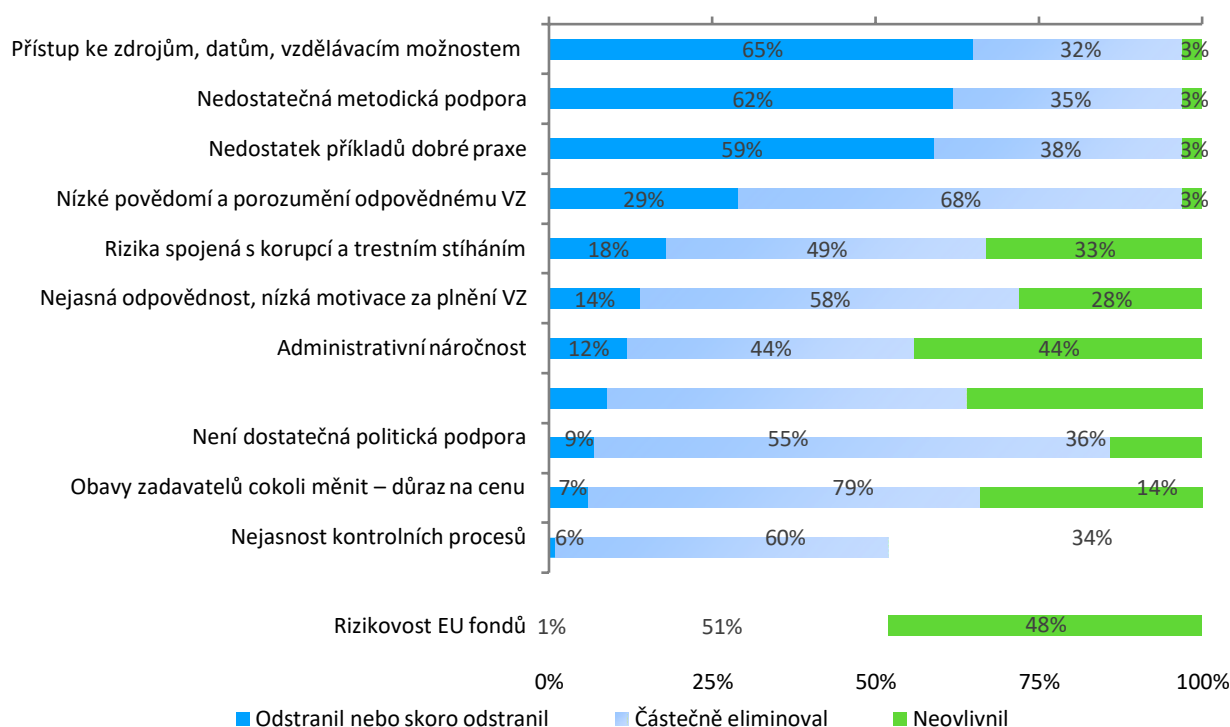

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 108)

Mezi nejsilnější bariéry patří obavy zadavatelů cokoli měnit – důraz na cenu. Tuto bariéru považuje za klíčovou 58 % z nich. Druhou nejsilnější bariérou (pro 42 % klíčovou) je nízké povědomí a porozumění OVZ. Dále mezi výraznější bariéry patří nedostatečná politická podpora či nejasnost kontrolních procesů. Naopak na druhém konci pociťovaných bariér stojí přístup ke zdrojům, datům a vzdělávacím možnostem, kde 45 % respondentů uvedlo, že je to pro ně bariéra méně důležitá nebo žádná. Problémy jsou méně pociťovány rovněž z hlediska metodické podpory či nedostatku příkladů dobré praxe. Obecně lze konstatovat, že „kultura veřejného zadávání v ČR“ spíše zadavatele vede k tomu, aby kladli důraz na procesní správnost zadání veřejných zakázek, než promýšleli veřejné zakázky z hlediska obecně společenských témat nebo jejich sociálních dopadů nebo dopadů na životní prostředí.

V rámci dotazníkového šetření online jsme také sledovali, jaký měl první projekt vliv (od roku 2016) na míru pociťovaných bariér v uplatňování OVZ.

Graf 3.8: Jakým způsobem projekt ovlivnil bariéry v uplatňování OVZ

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 78)

Ve většině případů měl projekt podle respondentů alespoň částečný vliv na míru pocítovaných bariér v uplatňování OVZ. Nejvíce přispěl ke zmírnění bariér z hlediska přístupu ke zdrojům, datům či vzdělávacím možnostem, kdy téměř dvě třetiny respondentů (65 %) uvedly, že tuto bariéru projekt odstranil nebo skoro odstranil. Dále projekt nejvíce pomohl z hlediska nedostatečné metodické podpory či nedostatku příkladů dobré praxe. Potěšující může být, že se podle 79 % respondentů projektu podařilo částečně eliminovat bariéru, která se týká obavy zadavatelů cokoli měnit – důrazu na cenu, což jak jsme viděli, je obecně jedna z nejsilnějších bariér v uplatňování OVZ v praxi. Přes dvě třetiny respondentů (68 %) také uvedly, že projekt částečně eliminoval bariéru týkající se nízkého povědomí a porozumění veřejným zakázkám. Naopak nejméně podle respondentů projekt ovlivnil bariéru týkající se rizikovosti EU fondů (téměř polovina respondentů uvedla, že projekt tuto bariéru neovlivnil). Podobně měl projekt také nižší vliv na administrativní náročnost, vč. nedostatku personálních kapacit, což jsou bariéry, které je aktivitami projektu možné ovlivnit obtížněji a je k jejich posunu potřeba osvěta nejen na úrovni jednotlivých zadavatelů, ale zejména v oblasti vedení organizací, politické motivace a přístupu kontrolních orgánů nebo například nastavení pravidel v rámci operačních programů EU.

3.3. Edukace a diseminace a přenos poznatků do praxe

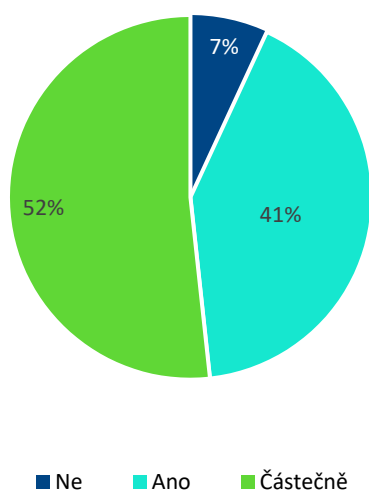
Jednou ze stěžejních aktivit projektu bylo pořádání vzdělávacích akcí a i v novém projektu je tato aktivita považovaná za klíčovou. Logicky jsme tedy sledovali, jaký efekt tyto akce měly a nakolik přispívaly k implementaci konceptu OVZ do praxe mezi veřejnými zadavateli.

Některé ze vzdělávacích akcí pořádané v rámci prvního projektu se zúčastnilo celkem 76 %

respondentů. Vedle mezinárodních konferencí na jedné straně a základních, spíše motivačních školení s úvodním vhladem do tématu OVZ na straně druhé zadavatelé kvitovali školení “na míru” pro konkrétní organizace, ale také tematicky zaměřené workshopy nebo diskusní fóra k jednotlivým oblastem OVZ. Pozitivní výsledky z hlediska přenosů poznatku do praxe ukázaly tzv. “Školy odpovědného veřejného zadávání”, vícedenní semináře, jejichž cílem bylo nejen intenzivní vzdělávání prostřednictvím sady seminářů, ale také poskytnutí prostoru pro diskuse a sdílení dobré praxe a tím vytvoření sítě progresivních zadavatelů veřejných zakázek.

Důležitou otázkou pak bylo, zda informace získané na vzdělávacích akcích, byly pro respondenty impulsem k implementaci principů OVZ v jejich organizaci nebo k prosazení či rozšíření uplatnění principů OVZ ve veřejných zakázkách v praxi.

Graf 3.9: Informace ze vzdělávacích akcí coby impuls k implementaci principů OVZ v organizaci

Zdroj: Dotazníkové šetření online, červen 2020 (N = 87)

Dotazníkové šetření ukázalo, že vzdělávací akce projektu vnímají respondenti jako přínosné a byly pro ně impulsem k implementaci principů OVZ v jejich organizaci. Alespoň částečně byly vzdělávací akce impulsem k implementaci pro 93 % respondentů, přičemž dvě pětiny (41 %) pak uvedly, že pro ně byly impulsem zcela.

Jakým způsobem docházelo k přenosu poznatků do praxe, jsme specifitěji zjišťovali u účastníků “Škol odpovědného veřejného zadávání”, u nichž jsme realizovali online dotazníkové šetření „expost“, v rámci něhož jsme sledovali, jak účastníci škol uplatňovali osvojené poznatky v praxi. Dotazníkové šetření se konalo vždy alespoň tři měsíce po konání akce (viz podrobněji Závěrečná evaluační zpráva, kapitola 6.2. Školy odpovědného veřejného zadávání).

Od respondentů jsme nejprve zjišťovali v otevřené otázce, jakým způsobem ve své instituci informovali o získaných poznatcích.

Tab. 3.2: Jak informovali o akci

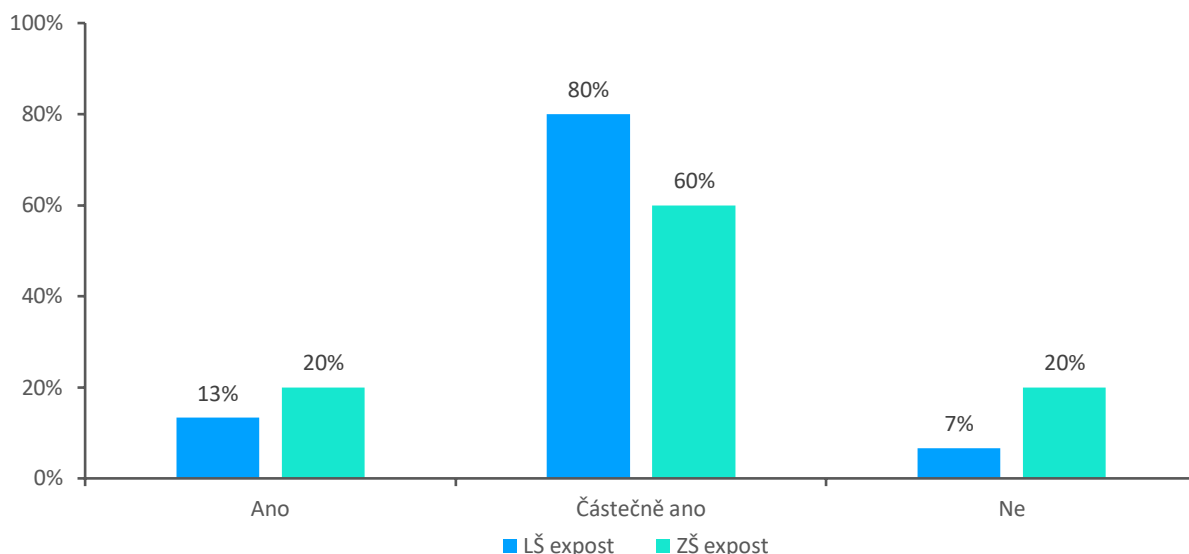
Způsob informování	Počet respondentů LŠ expost	Počet respondentů ZŠ expost
Neformální prezentace mezi kolegy	9	10
Jednání s vedoucím	8	5
Formální prezentace v rámci oddělení	3	2
Zpracování písemného zápisu a zaslání kolegům a týmu pro VZ	3	0
Jednání s náměstkem odpovědné sekce	2	0
Zveřejňování informací o odpovědném přístupu ve VZ na interních webových stránkách	1	0
Porada s podřízenými	1	0
Úprava interních předpisů	0	1
Žádným	0	1

Zdroj: Dotazníkové šetření Letní a Zimní škola expost, N= vždy 15 za každou školu

Pouze jeden respondent uvedl, že o poznatcích ze školy nijak ve své organizaci neinformoval. Většina (9 v případě Letní školy a 10 u Zimní školy) informovala prostřednictvím neformální prezentace mezi kolegy. Dále více jak polovina v případě Letní školy a třetina u Zimní školy jednala se svým vedoucím. Třetím nejčastějším způsobem předání získaných poznatků byla formální prezentace v rámci oddělení.

V dotaznících jsme dále zjišťovali, jestli se respondentům podařilo přenést získané poznatky do praxe veřejných zakázek v rámci jejich organizace.

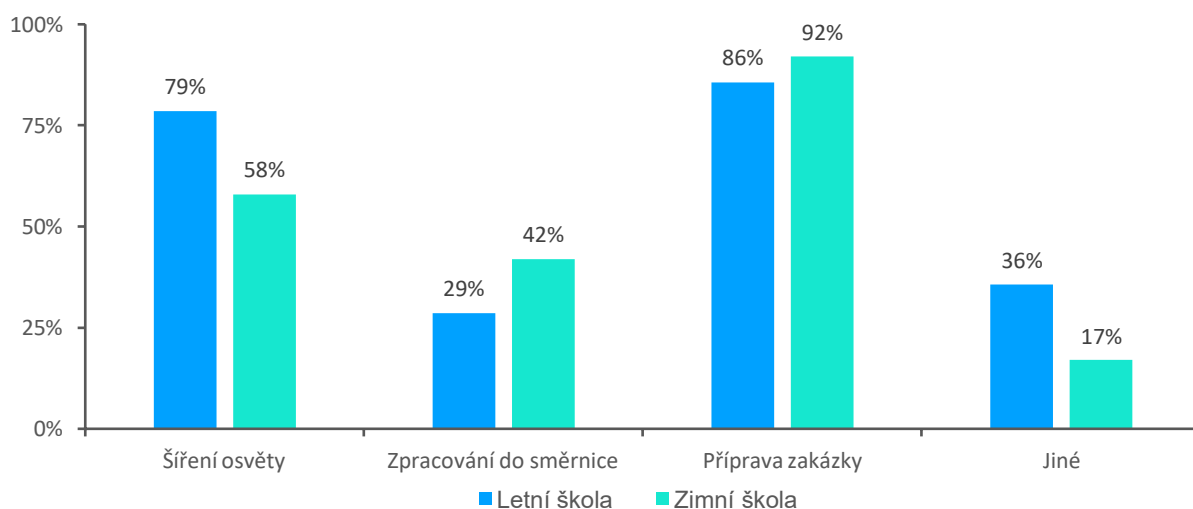
Graf 3.10 Přenos poznatků do praxe

Zdroj: Dotazníkové šetření Letní a Zimní škola expost, N= vždy 15 za každou školu

Většina respondentů uvedla, že se jim alespoň částečně podařilo přenést získané poznatky ze školy do praxe. V případě Letní školy odpověď ano a částečně ano uvedlo 93 % zástupců zúčastněných organizací. U těch, kteří uvedli, že se jim poznatky přenést nepodařilo (dva v případě Letní školy, čtyři u Zimní školy), jsme pak konkrétně zjišťovali důvody, proč tomu tak bylo, jaké pociťují bariéry. Tři zmínili, že problémem byla administrativní náročnost, včetně nedostatku personálních kapacit. Dva uvedli, že problémem byly obavy cokoli měnit – důraz na cenu. Jednotlivě se pak objevovalo pociťování problémů z hlediska rizikovosti EU fondů a nedostatečné metodické podpory.

Graf 3.11 Jak konkrétně pracují s tématem OVZ

Zdroj: Dotazníkové šetření Letní a Zimní škola expost, N= vždy 14 Letní škola, 12 Zimní škola

Respondenti nejčastěji s tématem OVZ pracovali tak, že připravovali veřejnou zakázku, která by principy OVZ využívala (cca 90 %). Čtyři pětiny účastníků Letní školy šířily osvětu mezi zaměstnanci a prezentovaly získaných poznatků. V případě Zimní školy to bylo 58 %. V pěti případech u Letní školy a ve dvou u Zimní školy se objevovaly také specifické jiné možnosti, jak s tématem OVZ účastníci pracovali. V odpovědích například zaznělo, že realizovali předběžné tržní konzultace, snažili se o převzetí strategie SOVZ na úrovni vedení organizace, připravovali strategický dokument k OVZ či se věnovali dalšímu studiu problematiky.

4. Nastavení evaluačního designu

Při stanovení evaluačních otázek navazujeme na otázky, které byly řešeny již v prvním projektu. Tímto způsobem je pak možné lépe a efektivněji sledovat změnu v přístupu k OVZ danou řešením tématu v rámci projektů.

Aktivity projektu a tedy i evaluace budou nepochybně ovlivněny novelou zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále též „novela ZZVZ“), dle které byla od 1. 1. 2021 zaveden povinnost sociálně a environmentálně odpovědného veřejného zadávání a inovací.

Hlavním úkolem tedy bude, aby v rámci aktivit projektu došlo k intenzivní pomoci zadavatelům, tak aby potenciál strategického přístupu k veřejným zakázkám byl využit a česká společnost získala maximální hodnotu za vynaložené veřejné peníze.

Cílem evaluace je mimo jiné nadefinovat nové bariéry/problémy, se kterými se zadavatelé při nutnosti zohledňovat OVZ, setkávají, tak aby mohlo dojít k jejich účelnému řešení a eliminaci.

Při formulaci následujících evaluačních otázek byl tedy zohledněn fakt nové zákonné povinnosti odpovědného veřejného zadávání, která vešla v platnost od ledna 2021:

- Jak se v průběhu projektu změnily podmínky a prostředí pro realizaci OVZ v ČR?
- Jak vnímají veřejní zadavatelé novelu ZZVZ a jak se jim daří plnit povinnost odpovědného veřejného zadávání v praxi?
- Jaké jsou hlavní překážky/bariéry, které brání veřejným zadavatelům uplatňovat téma OVZ v celé jeho šíři?
- Jak funguje Platforma odpovědného veřejného zadávání a jak se jí daří přispívat k implementaci OVZ do praxe?
- Jakým způsobem probíhala edukace a diseminace a přenos poznatků do praxe? (se zvláštním zaměřením na fungování „Institutu odpovědného veřejného zadání“)
- Jakým způsobem byly realizovány další klíčové aktivity projektu?

Pro zodpovězení výše uvedených otázek budou v průběhu řešení projektu realizovány následující kvantitativní i kvalitativní šetření:

- **Dotazníková šetření v rámci vzdělávacích a jiných akcí projektu** (zejména na konferencích, workshopech k dílčím tématům, v rámci vzdělávacích akcí v rámci "Institutu odpovědného veřejného zadávání" a Platformy OVZ). Tato dotazníková šetření budou vždy reflektovat charakter konkrétní akce a budou uzpůsobena tématům, kterých se dotýkala. Jejich cílem je získat zpětnou vazbu na proběhlou akci, zjištění zájmu o jednotlivá témata, reflexe proběhlých aktivit a pocíťovaných bariér při využívání SOVZ v praxi. **Předpokládaný termín realizace:** průběžně v době řešení projektu.
- **Kulaté stoly (setkání expertů - členů Platformy OVZ)** - V rámci realizovaných Kulatých stolů členů Platformy odpovědného veřejného zadávání proběhne kvalitativní vyhodnocení jednotlivých výstupů a záznamů. Tato metoda primárně slouží k rovnoměrnému, demokratickému prezentování různých názorových/expertních pohledů na diskutované/řešené téma s cílem zmapovat danou problematiku, případně dospět k dohodě o možných řešeních problémů, respektive krocích, které by měly následovat po konání kulatého stolu. V našem případě bude hlavním účelem kulatých stolů průběžné vyhodnocování bariér a vývoje strategického/odpovědného veřejného zadávání v ČR s cílem správného zacílení podpory. Zároveň jsou Kulaté stoly zdrojem pro vzájemnou inspiraci a sdílení dobré praxe jednotlivých veřejných zadavatelů.
Předpokládaný termín realizace: průběžně v době řešení projektu.
- **Případové studie** - zpracování 16 případových studií, které budou demonstrovat, jakým způsobem bylo prosazováno téma SOVZ u jednotlivých zadavatelů, zejména pak efektivnost a funkčnost Programu přímé manažerské podpory strategického zadávání. **Předpokládaný termín realizace:** průběžně v době řešení projektu.
- **Dotazníkové šetření online** - bude realizováno s ohledem na zmíněnou novelu ZZVZ na podzim 2021 a následně na konci realizace projektu. Jeho cílem bude zejména porovnat výsledky prvního dotazníkového šetření online, které bude realizováno na podzim 2021 a následně zopakováno o rok a půl později, na jaře 2023. V rámci tohoto šetření, prostřednictvím kterého budeme chtít oslovit co nejvíce veřejných zadavatelů, bude sledován dopad projektu před a po intervenci na cílovou skupinu. **Předpokládaný termín realizace:** podzim 2021 a jaro 2023.

5. Závěr

Tato evaluační zpráva je vstupní evaluací projektu „Odpovědný přístup k veřejným nákupům - Strategické zadávání veřejných zakázek“. reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727. Realizátorem a příjemce dotace je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Vstupní evaluační zpráva se skládá ze dvou stěžejních částí – Analýzy výchozího stavu cílových skupiny a nastavení evaluačního designu projektu.

Analýza výchozího stavu prokázala, že “Projekt na podporu implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání” nastavil rámec efektivních aktivit, které bezesporu přispěly k rozšíření tohoto konceptu v ČR. Současně se stal hnacím motorem zavádění odpovědného veřejného zadávání do praxe, bez něhož by nedošlo k aktuálnímu posunu ve vnímání tohoto přístupu v ČR. Téma odpovědného veřejného zadávání se čím dál tím více dostává do povědomí zadavatelů, ale i široké odborné veřejnosti.

Realizací prvního projektu se podařilo dojít k následujícím pozitivním změnám v oblasti prosazování principů SOVZ. Patří sem zejména (na základě dotazníkových šetření):

- změna v pohledu na OVZ, které již není vnímáno v úzkém slova smyslu (a to v rámci sociálních témat zejména prostřednictvím zahrnutí zvláštní podmínky zaměstnat na plnění veřejné zakázky určitý počet dlouhodobě nezaměstnaných), ale v široké škále příležitostí pro uplatnění ve veřejných zakázkách
- zvyšující se poptávka po vzdělávání v oblasti OVZ a přenos získaných poznatků na vzdělávacích akcích do praxe
- zvyšující se motivace zadavatelů uplatňovat OVZ v praxi
- zvyšující se počet příkladů uplatňování OVZ v České republice v praxi, a to nejen co do počtu, ale zejména s ohledem na šíři uplatněných témat v různých oblastech nákupů/předmětech plnění
- zpřístupnění široké škály metodických materiálů, díky čemuž dochází k postupnému odbourávání této bariéry v uplatňování OVZ. Zpřístupnění metodických materiálů má zároveň nesporně přímý vliv na porozumění konceptu OVZ, ale také na motivaci a zvyšující se zájem o využívání principů OVZ v praxi.

Na základě těchto zjištění je možné konstatovat, že navazující projekt má dobrou výchozí pozici pro kontinuální práci a rozvoj tématu SOVZ v ČR. K tomu přispívá i fakt, že Poslanecká sněmovna PČR schválila 1. prosince 2020 novelu zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, kterou se zavedla povinnost sociálně a environmentálně odpovědného veřejného zadávání a inovací.

O to více je potřeba věnovat pozornost pečlivému nastavení evaluačních aktivit, které budou sledovat efekt projektu po intervenci na cílové skupiny.

Zpracování návrhu evaluačního designu vymezuje, z jakých zdrojů a jakým způsobem bude prováděn sběr dat pro účely evaluačního šetření. Bylo stanoveno 6 evaluačních otázek, prostřednictvím nichž bude sledován dopad projektu. Evaluace bude čerpat data zejména od příjemce, cílových skupin a od klíčových aktérů (expertů - členů Platformy OVZ). V rámci evaluace budou využívány kvalitativní i kvantitativní metody. Půjde zejména o dotazníková šetření, kulaté stoly a případové studie.